

Kuntien tietosuojan perusohjeet

Osa II Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet

Julkistamistilaisuus 5.6.2026 klo 10-11 (Teams)

Agenda

- Klo 10.00: Johdanto
 - Erityisasiantuntija Martti Setälä, Kuntaliitto
- Klo 10.05: Tietosuojaan perusohje, Osa II: Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet
 - Juristi Oona Ojajärvi, Kuntaliitto
- Klo 10.40: Keskustelu ja kommentit
 - Puheenjohtajana erityisasiantuntija Martti Setälä, Kuntaliitto
- Klo 10.55: Loppusanat
 - Erityisasiantuntija Martti Setälä, Kuntaliitto
- Klo 11.00 mennessä: Tilaisuus päättyy

Johdanto

Kuntien tietosuojan perusohjeet – projekti

- Perusohjeet laadittiin projektina välillä elokuu 2025 – kesäkuu 2026.
 - Työhön osallistui yli 100 asiantuntijaa ja johdon edustajaa kunnista ja kuntatoimijoista sekä keskeisistä sidosryhmistä.
- Ohjeiden tavoitteena on auttaa kuntatoimijoita tulkitsemaan tietosuojan peruskäsitteitä ja organisoimaan tietosuojatyön vastuita entistä paremmin ja yhdenmukaisemmin kuntalaisten tietojen suojaamiseksi.
- Ohjeet käsittelevät tietosuojaa yleisellä tasolla, jotta ne olisivat hyödyllisiä kunnan eri toimialoille ja toiminnoille sekä muille kuntatoimijoille kuten kuntayhtymille.
- Projektin avulla syvennettiin yhteisymmärrystä sidosryhmien välillä kuntien sisällä sekä eri hallinnon tasojen välillä (kunnat – valtio).
- Toivomme, että laadittu perusohjeistus auttaa ratkomaan tietosuojatyön haasteita ja sujuvoittaa digipalveluiden kehittämistä ja tiedonhallintaa.

Kuntien tietosuojaan perusohjeet – prosessi

- Keräsimme kuntatoimijoilta ja muilta sidosryhmiltä kommentteja projektin sisältöluonnokseen keväällä ja kesällä 2025.
 - Ohjeen sisällöksi määrittyi kolme teemaa, joista laadittaisiin ohjeet.
- Osa I: Rekisterinpitäisyys
 - Etätyöpajat: 5.9. ja 8.10.2025, etäkommentointi 3.11. – 24.11.2025. Julkaisu 11.12.2025.
- Osa II: Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet
 - Etätyöpajat: 27.3. ja 23.4.2026, etäkommentointi 11.5. – 25.5.2026. Julkaisu 5.6.2026.
- Osa III: Rekisteröidyn oikeudet ja niiden toteuttaminen
 - Etätyöpajat: 23.1. ja 12.2.2026, etäkommentointi 4.3. – 18.3.2026. Julkaisu 16.4.2026.
- **Ohjeet löytyvät verkkosivuiltamme**
 - <https://www.kuntaliitto.fi/laki/tietosuoja/tietosuojaan-perusohjeistus-kunnille>
- Lisätietoja ohjeesta: ida.sulin@kuntaliitto.fi / oona.ojajarvi@kuntaliitto.fi

Ohjeen tekijät

Juristi Oona Ojajärvi

Johtava juristi Ida Sulin

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet

Käsittelyn lainmukaisuus

- Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn on oltava lainmukaista, asianmukaista ja läpinäkyvää.
- Jotta käsittely olisi lainmukaista, sille on oltava sopiva käsittelyperuste.
- Käsittelyperuste on määriteltävä ennakkoon eikä sitä voi vaihtaa kesken käsittelyn.
- Käsittelyperusteen soveltumista on arvioitava tapauskohtaisesti: käsittelyperuste kytkeytyy käsittelyn tarkoitukseen.

Tietosuoja-asetuksessa on kuusi eri perustetta, joilla henkilötietojen käsittely on mahdollista:

- rekisteröidyn suostumus
- sopimus
- rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite
- elintärkeiden etujen suojaaminen
- yleistä etua koskeva tehtävä tai julkinen valta
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu.

Käsittelyn lainmukaisuus

+ Julkiset ja salassa pidettävät tiedot
+ Valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteiset tiedot

Tavalliset henkilötiedot

Käsittelyperuste TSA 6 artiklasta

Myös julkisuuslain nojalla julkiset henkilötiedot

Erityiset henkilötietoryhmät

Käsittelyperuste TSA 9 artiklasta

Usein myös salassa pidettäviä julkisuuslain nojalla

Erityiset suojatoimet

Henkilötunnus

Käsittelyperuste tietosuojalain 29 §:stä tai erityislaista

Huolellinen käsittely

Lainmukaisen käsittelyn muut vaatimukset

Tarpeellisuus

Käyttötarkoituksidonnaisuus

Informointi

Säilytyksen rajoittaminen ym.

Lakisääteinen velvoite vai yleinen etu tai julkinen valta?

- Kunnissa henkilötietojen käsittely perustuu pääsääntöisesti näihin käsittelyperusteisiin
- Henkilötietoja ei voi käsitellä suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla, vaan kunnassa on tunnistettava ne lait ja säännökset, joissa henkilötietojen käsittelyä edellyttävistä tehtävistä säädetään
- Käsittelyn oikeusperustan on oltava selkeä ja täsmällinen ja sen soveltamisen ennakoitavissa henkilöille, joita se koskee.

Lakisääteinen velvoite

- TSA 6 artiklan 1 kohdan c alakohta: tarpeen sitovan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseen.
- ≠ kunnan lakisääteinen tehtävä.
- Rekisterinpitäjällä ei ole harkintavaltaa; perustetta tulkitaan suppeasti.

Yleinen etu tai julkinen valta

- TSA 6 artiklan 1 kohdan e alakohta: tarpeen yleisen edun tehtävään tai julkisen vallan käyttöön.
- Soveltuu esimerkiksi, jos tehtävän toteutustapaan tai laajuuteen jää harkintavaltaa.
- Tietosuojalain 4 § mahdollistaa viranomaisten toimesta tapahtuva henkilötietojen käsittely silloin, kun oikeutta käsittelyyn ei voida suoraan johtaa viranomaista koskevasta tehtävä- ja toimivaltasäännöksestä eikä mahdollisesta yksityiskohtaisemmasta erityissääntelystä

Suostumus

Työryhmä selvittää tiedon luovuttamiseen liittyvän suostumustenhallinnan oikeudellisia edellytyksiä

valtiovarainministeriö

1.6.2026 15.15 UUTINEN

Suostumus käsittelyperusteena

- Viranomaistoiminnassa suostumus ei yleensä ole pätevä epäsuhtan vuoksi.
- Kunta käsittelee tehtäviinsä liittyviä tietoja pääsääntöisesti muun käsittelyperusteen nojalla.
- Tiukat vaatimukset pätevälle suostumukselle.

Suostumus suoja-toimena

- Ei käsittelyperuste, mutta turvaa rekisteröidyn asemaa

Suostumus salassapidosta poikkeamiseen

- Vastaanottajalla oltava käsittelylle käsittelyperuste

Muut käsittelyperusteet

Sopimus

- Sopimusperuste soveltuu tilanteisiin, joissa rekisteröity on sopimuksen osapuoli.
- Kunnissa tätä perustetta käytetään rajallisesti.

Oikeutettu etu

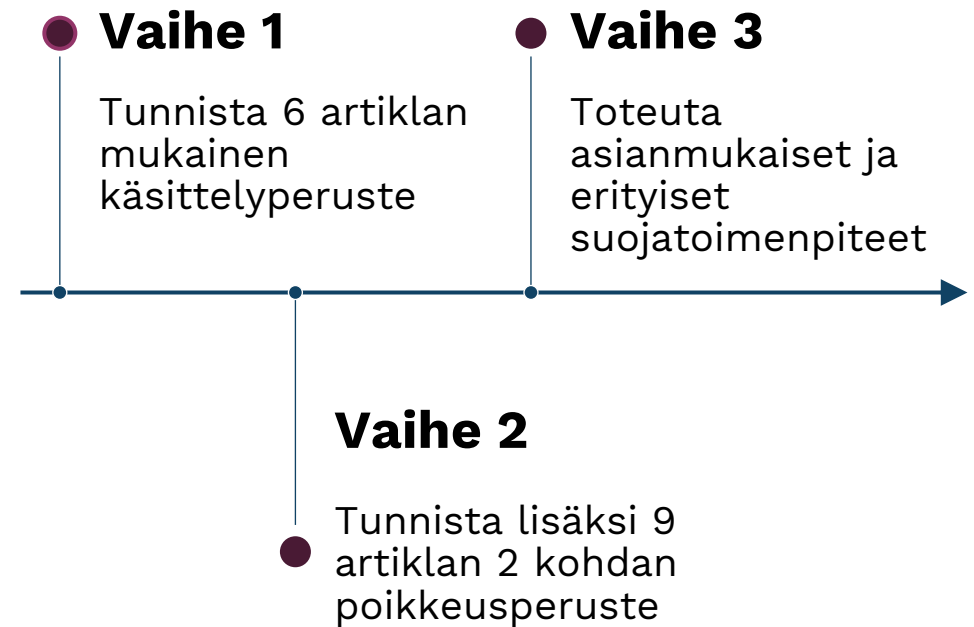
- Oikeutettu etu soveltuu kunnissa vain poikkeuksellisissa tilanteissa.
- Ei sovellu esimerkiksi kunnan lakisääteisten tehtävien yhteydessä.

Elintärkeä etu

- Elintärkeiden etujen suojaaminen voi tulla kyseeseen hätätilanteissa, joissa henkilön henkeä tai terveyttä on suojattava
- Muuta käsittelyperustetta ole käytettävissä.

Erityiset henkilötietoryhmät

- Käsittely lähtökohtaisesti kielletty
- Poikkeusperuste TSA 9 artiklasta + erityiset suojatoimet
- Tietosuojalaki 6 § (voimaan 1.9.2026)
 - TSA 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta ”tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka on välttämätöntä rekisterinpitäjälle laissa säädetyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi”
- Erityisiä henkilötietoja voi kunnassa käsitellä
 - Jos käsittelystä nimenomaisesti säädetty laissa
 - Jos välttämätöntä kunnan tehtävien suorittamiseksi – välttämättömyys liittyy käsittelyyn, ei tehtävään.

Käyttötarkoitussidonnaisuus

- **Lähtökohta: käyttötarkoitussidonnaisuus**
 - Henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen-sopimattomalla tavalla.
 - Keskeinen merkitys henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden arvioinnissa.
- Yhteensopiva käsittely - sallittua
 - Uuden tarkoituksen on oltava yhteensopiva alkuperäisen kanssa.
 - Arvioinnissa huomioidaan tarkoitusten yhteys, käsittelykonteksti, tietojen luonne, vaikutukset rekisteröidyille, suojaustoimet.
 - Yhteensopivaa: arkistointi, tutkimus, tilastointi.
- Kielletty käsittely
 - Tietoja ei saa yhdistää tai käyttää uuteen, yhteensopimattomaan tarkoitukseen ilman suostumusta tai laissa säädettyä perustetta.
 - Esimerkiksi mitä kauempana alkuperäisestä tarkoituksesta ollaan tai mitä arkaluonteisempia tietoja käsitellään, sitä tyypillisemmin käsittely voi olla kiellettyä.
- Huomio hankintoihin
 - Henkilötietojen käsittelijä voi käsitellä henkilötietoja vain rekisterinpitäjän määrittämiin tarkoituksiin.

Yhteenveto

Käsittelyn tarkoitus

Käsittelyperuste kytkeytyy käsittelyn tarkoitukseen
Kuntien toiminnassa tietoja käsitellään useisiin eri tarkoituksiin, kuten lakisääteisiin ja vapaaehtoiisiin tehtäviin sekä oman toiminnan kehittämiseen

Henkilötietojen luonne

Käsittelyperuste ”tavallisille” henkilötiedoille, erityisille henkilötietoryhmille ja henkilötunnukselle

Suhde rekisteröityyn

Suostumus ei voi olla käsittelyperuste tilanteissa, joissa osapuolten välillä on epäsuhta (suostumus voi olla muutakin kuin käsittelyperuste)
Käsittelyn tarkoituksesta ja perusteesta on informoitava läpinäkyvästi rekisteröityjä
Käsittelyperuste voi vaikuttaa rekisteröidyn käytössä oleviin oikeuksiin
Rekisteröidyn kohtuulliset odotukset huomioitava

Käyttötarkoituksidonnaisuus

Keskeinen merkitys käsittelyn lainmukaisuuden arvioinnissa
Käyttötarkoitus ei ole kuntien toiminnassa täysin vapaasti määritettävissä
Yhteensopiva myöhempi käsittelytarkoitus tai uusi käsittelyperuste jatkokäsittelylle

Muut lainmukaisen käsittelyn vaatimukset

Aina huomioitava myös muut tietosuoja-asetuksen vaatimukset, kuten tietosuojaperiaatteet
Huomio hankintoihin

Keskustelu

Loppusanat

Ohjeen ylläpidosta

- Kuntaliiton lakiyksikkö vastaa ohjeista ja niiden ylläpidosta
 - Kuntaliiton strategiayksikön digitiimi tukee tarvittaessa
- Ohjeet tullaan tällä tietoa siirtämään nykyisestä pdf-muodosta e-julkaisumuotoon
- Pyrimme käymään läpi eri tahoilta esiin nousseita muutostarpeita säännönmukaisesti ja reagoimaan niihin tarkoituksenmukaisesti
 - Bugit ja ilmeiset virheet korjataan mahdollisimman nopeasti
 - Muut muutostarpeet pyritään käsittelemään vähintään kerran vuodessa
 - Muutosehdotukset käydään läpi ja priorisoidaan sekä toteutetaan resurssien sallimissa rajoissa ja niiden mahdollistamalla tavoilla (linjatyo vs. projekti)
 - Muutoslokiä ylläpidetään julkaisualustalla
 - Muutoksista viestitään nykyisiä Kuntaliiton ja sidosryhmien kanavia ja verkostoja – kuten kuntien tietosuojavastaavien verkosto - hyödyntäen

Loppusanat

- Projektivaihe on nyt ohi
 - **Suuri kiitos kaikille ohjeiden laatimiseen osallistuneille!**
- Seuraavaksi tehtävänä on ohjeisiin tutustuminen ja niiden jalkauttaminen
- Jalkauttamistoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi
 - Tiedottaminen ja viestintä
 - Sidosryhmäyhteistyö
 - Organisaatiokohtaisten sääntöjen, ohjeiden ja koulutusten päivittäminen
 - Kansallisten koulutusten järjestäminen
 - Jalkautus, seuranta ja valvonta
 - Ohjeiden ylläpito ja päivittäminen sekä vaikuttavuuden arviointi
 - Muiden ohjeistustarpeiden tunnistaminen ja mahdolliset uudet ohjeprojektit
- Hyvää kesänjatkoa ja kuulumisiin!

**KUNTA
LIITTO**